

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2016 m. birželio 13 d.
(OR. en)

9215/16

ECOFIN 457
UEM 204
SOC 321
EMPL 218
COMPET 291
ENV 337
EDUC 192
RECH 184
ENER 200
JAI 448

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Komisijos dok. Nr.: 9132/16 ECOFIN 423 UEM 173 SOC 287 EMPL 183 COMPET 260 ENV
304 EDUC 160 RECH 152 ENER 165 JAI 410 - COM(2016) 335 final

Dalykas: Rekomendacija dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl 2016 m. Lietuvos
nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2016 m.
Lietuvos stabilumo programos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu (dok. COM(2016) 335 final)
grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir dėl kurio susitarė įvairūs Tarybos
komitetai.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. d.

dėl 2016 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2016 m. Lietuvos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

kadangi:

- (1) 2015 m. lapkričio 26 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2016 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2016 m. kovo 17–18 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2015 m. lapkričio 26 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011² priėmė Ispėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Lietuva nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos. Tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2016 m. vasario 18–19 d., o Taryba ją priėmė 2016 m. kovo 8 d.³ Kaip šalis, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Lietuva turėtų užtikrinti, kad ta rekomendacija būtų visiškai ir laiku įgyvendinta;
- (2) Lietuvos ataskaita paskelbta 2016 m. vasario 26 d. Ataskaitoje įvertinta Lietuvos pažanga, padaryta įgyvendinant 2015 m. liepos 14 d. priimtas šaliai skirtas rekomendacijas ir siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (3) 2016 m. balandžio 29 d. Lietuva pateikė 2016 m. nacionalinę reformų programą ir 2016 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;

² 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

³ OL C 96, 2016 3 11, p. 1.

- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁴ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė Priemonių, kuriomis Europos struktūrinių ir investicijų fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) 2016 m. stabilumo programoje Lietuva paprašė 2017 m. laikinai 0,6 % BVP nukrypti nuo reikalaujamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo, kad būtų atsižvelgta į svarbias struktūrines reformas, turinčias teigiamą poveikį ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui. Tačiau, kol bus pasiektas galutinis susitarimas, tebėra neapibrėžtumo dėl reformų priemonių rinkinio ir jų įgyvendinimo. Todėl, nors Lietuva turi pakankamai fiskalinių galimybių laikinai nukrypti nuo reikalaujamo koregavimo plano, neatrodo, kad Lietuva atitinka reformų įgyvendinimo reikalavimų atitikimo kriterijų, leidžiantį jai pasinaudoti struktūrinių reformų išlyga. Be to, šiuo metu neįmanoma įvertinti Vyriausybės apskaičiuoto reformos poveikio tikėtimumo. Todėl šių reformų poveikis dar nėra įtrauktas į reikalaujamą koregavimą 2017 m. siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo;

⁴ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

- (6) šiuo metu Lietuvai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2016 m. stabilumo programoje Vyriausybė planuoja nominaliojo balanso pagerėjimą nuo 0,8 % BVP deficito 2016 m. iki 0,9 % BVP pertekliaus 2019 m. Numatoma, kad (perskaičiuotu ⁵) struktūriniu balansu 2016 m. ir vėliau bus viršijamas vidutinio laikotarpio biudžeto tikslas – 1 % BVP struktūrinis deficitas. Į koregavimo planą įtraukta 2016 m. sisteminė pensijų reforma, bet neatspindėta 2017 m. planuojama struktūrinė reforma. Stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP nuo 39,9 % BVP 2016 m. sumažės iki 35,7 % 2019 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2018 m. ir vėliau, dar nepakankamai konkretizuotos. Pagal Komisijos 2016 m. pavasario prognozę numatoma, kad 2016 m. struktūrinis balansas bus -1,2 % BVP – šį dydį galima laikyti artimu vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui, o 2017 m. jis bus -0,8 % BVP, t. y. vidutinio laikotarpio biudžeto tikslas viršijamas. Remiantis stabilumo programos vertinimu ir atsižvelgiant į Komisijos 2016 m. pavasario prognozę, Lietuva turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas;
- (7) senėjimo, prastų sveikatos priežiūros rezultatų ir didelės grynosios emigracijos nulemtas darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas gali pakenkti Lietuvos augimo potencialui ir galiausiai jos konvergencijai ateityje, o tai kelia grėsmę jos pensijų ir ilgalaikės priežiūros sistemų tvarumui. Apskaičiuota, kad ne vėliau kaip 2030 m. darbingo amžiaus gyventojų sumažės iš viso 35 %. Jeigu ta tendencija nepasikeis, pritrūks tinkamų darbo jėgos išteklių ir kils grėsmė ilgalaikio ekonomikos augimo bei socialinės apsaugos sistemų, ypač pensijų sistemos, tvarumui;

⁵ Komisijos pagal bendrai sutartą metodiką perskaičiuotas struktūrinis balansas, remiantis stabilumo programoje pateikta informacija.

- (8) vyraujančios demografinės tendencijos pabrėžia poreikį Lietuvoje vykdyti visapusišką pensijų reformą, kad būtų pašalinta grėsmė dabartinės pensijų sistemos vidutinio laikotarpio tvarumui ir adekvatumui. Lietuvos pagyvenusių žmonių skurdo lygis yra vienas didžiausių Sąjungoje. Vis dėlto šiuo metu nėra valstybės mokamų pensijų indeksavimo mechanizmo, o išlaidos socialinio draudimo pensijoms yra palyginti mažos. Seimas dar nepriėmė Vyriausybės pasiūlyto įstatymo projekto įvesti indeksavimo mechanizmą, po 2026 m. pensinį amžių susieti su tikėtinos gyvenimo trukmės pokyčiais ir pagerinti socialinio draudimo bazinės pensijos finansavimą;
- (9) Lietuvos sveikatos priežiūros rezultatai yra vieni prasčiausių Europos Sąjungoje. Visų pirma 20–64 m. gyventojų mirtingumas yra didžiausias Sąjungoje ir tai turi didelę įtaką potencialiai darbo jėgos pasiūlai ir darbo našumui. Sveikatos priežiūros sistemos trūkumai, be kita ko, apima pernelyg didelį naudojamą stacionarinę priežiūrą ir mažas išlaidas prevencijai bei visuomenės sveikatai. Būtina skirti dėmesio neigiamai demografiniai tendencijai;

- (10) Lietuvai svarbu daugiau investuoti į žmogiškąjį kapitalą, kad sušvelnintų tam tikrus neigiamus darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo padarinius ir paremtų šalies perėjimą prie didesnės pridėtinės vertės ekonomikos. Nors išsilavinimo lygis pakilo, didelė dalis moksleivių neturi pakankamų pagrindinių gebėjimų. Turėtų būti siekiama užtikrinti aukštą mokymo kokybę – tai itin svarbu sprendžiant prastų mokymosi rezultatų ir švietimo sistemos trūkumų problemą. Be to, esama dėstymo aukštojo mokslo įstaigose kokybės ir gebėjimo skatinti inovacijas trūkumų. Vis dar žemas suaugusiųjų mokymosi lygis kenkia pastangoms pagerinti žmogiškojo kapitalo kokybę ir padidinti našumą. Esama ženklų, kad tam tikruose ekonomikos sektoriuose pradeda trūkti kvalifikuotų darbuotojų. Manoma, kad ši kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema ateityje vis aštrės. Dėl spartaus darbo užmokesčio augimo ir sulėtėjusio našumo augimo gali sumažėti sąnaudų konkurencingumas. Todėl svarbu didinti švietimo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, racionalizuoti švietimo sistemos struktūrą ir finansavimą, plėtoti mokymąsi visą gyvenimą ir gerinti aktyvios darbo rinkos politikos tikslingumą ir veiksmingumą. Lietuva ėmėsi žingsnių, kad pagerintų taikomas aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir kitas darbo ieškantiems asmenims teikiamas paslaugas, tačiau jas galima dar geriau pritaikyti konkrečioms tikslinėms grupėms, visų pirma labai ilgai nedirbantiems ir reikiamų gebėjimų neturintiems asmenims. Išlaidos veiksmingoms darbo rinkos politikos priemonėms išlieka nedidelės, o Lietuvos minimalios socialinės apsaugos sistemos priemonės yra silpnos. Maždaug 27 % Lietuvos gyventojų gresia skurdas arba socialinė atskirtis, o pajamų nelygybė yra viena didžiausių Sąjungoje. Vyriausybė numato didinti nedarbo ir socialinės paramos išmokų aprėptį ir adekvatumą, tačiau dar reikia priimti atitinkamus teisės aktus;
- (11) Seime svarstoma nuodugni Darbo kodekso peržiūra ir socialinis modelis. Ketinama padidinti darbo rinkos santykių lankstumą ir saugumą, tačiau dar reikia priimti atitinkamus teisės aktus. Svarbu, kad įgyvendinant reformą dalyvautų socialiniai partneriai ir būtų palaikomas plataus masto socialinis dialogas;

- (12) nuo ekonomikos krizės pradžios investavimas pamažu atsigauja ir ateinančiais metais bus remiamas ES struktūrinių ir investicijų fondų lėšomis. Vis dėlto našumo augimą stabdo tai, kad naujos technologijos atskiruose ekonomikos sektoriuose diegiamos ir įsisavinamos netolygiai, o inovacijų lygis yra žemas. Privačios investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas taip pat nedidelės, galbūt dėl nepakankamų paskatų verslui vykdyti mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas ir dėl nepakankamo viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo. Padidinus privačias investicijas galėtų sumažėti rizika, susijusi su Lietuvos viešųjų investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas priklausomumu nuo ES struktūrinių ir investicijų fondų. Tretinio mokslo sistemos kokybė ir inovacijų rezultatai nėra labai geri, nedaug bendradarbiaujama su užsienio universitetais ir mokslinių tyrimų centrais. Mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema yra suskaidyta, jai būdinga sutaptis ir dubliavimas. Tai trukdo Lietuvai pasiekti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pajėgumų kritinę masę, kurios reikia, kad būtų daugiau novatoriškų žinių. Reikia labiau skatinti bendradarbiauti akademinę bendruomenę ir verslą, *inter alia*, ugdant žmogiškąjį kapitalą ir į jį investuojant, nes tai galėtų padidinti technologijų perdavimą realiajai ekonomikai. Padidinus ribotą Lietuvos įmonių gebėjimą įsisavinti išorės žinias ir jas taikyti komerciniais tikslais, pakiltų inovacijų lygis;
- (13) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Lietuvos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2016 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Lietuvos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą ES ekonomikos valdymą. Rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose;
- (14) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo stabilumo programą, o jos nuomonė⁶ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

⁶ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Lietuvai 2016–2017 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2016 m. ir 2017 m. nuokrypis nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo neviršytų leidžiamos ribos, siejamos su sisteminė pensijų reforma. Sumažinti mokesčių našta mažas pajamas gaunantiems asmenims, mokesčių našta perkeliant kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui, ir gerinti mokestinių prievolių vykdymą, visų pirma PVM srityje.
2. Daugiau investuoti į žmogiškąjį kapitalą ir spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemas didinant švietimo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, gerinant mokymo kokybę ir taikant aktyvesnę darbo rinkos politiką bei skatinant suaugusiųjų mokymąsi. Stiprinti aktyvios darbo rinkos politikos aprėptį ir veiksmingumą. Didinti socialinio dialogo mechanizmų vaidmenį. Gerinti sveikatos priežiūros sistemos rezultatus gerinant ambulatorinę priežiūrą, ligų prevenciją ir sveikatos ugdymą. Padidinti nedarbo išmokų ir socialinės paramos aprėptį ir adekvatumą.
3. Imtis priemonių našumui padidinti ir gerinti naujų technologijų diegimą ir įsisavinimą visuose ekonomikos sektoriuose. Gerinti inovacijų politikos koordinavimą ir skatinti privačias investicijas, *inter alia*, plėtojant alternatyvius finansavimo šaltinius.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas
